

SANDARA

THE LEAGUE

LITHUANIAN

NEWSPAPER

EINA NUO 1918 METŲ

SANDARA

Published by the
Lithuanian National League
of America

840 West 33rd Street
Chicago, Illinois, 60608

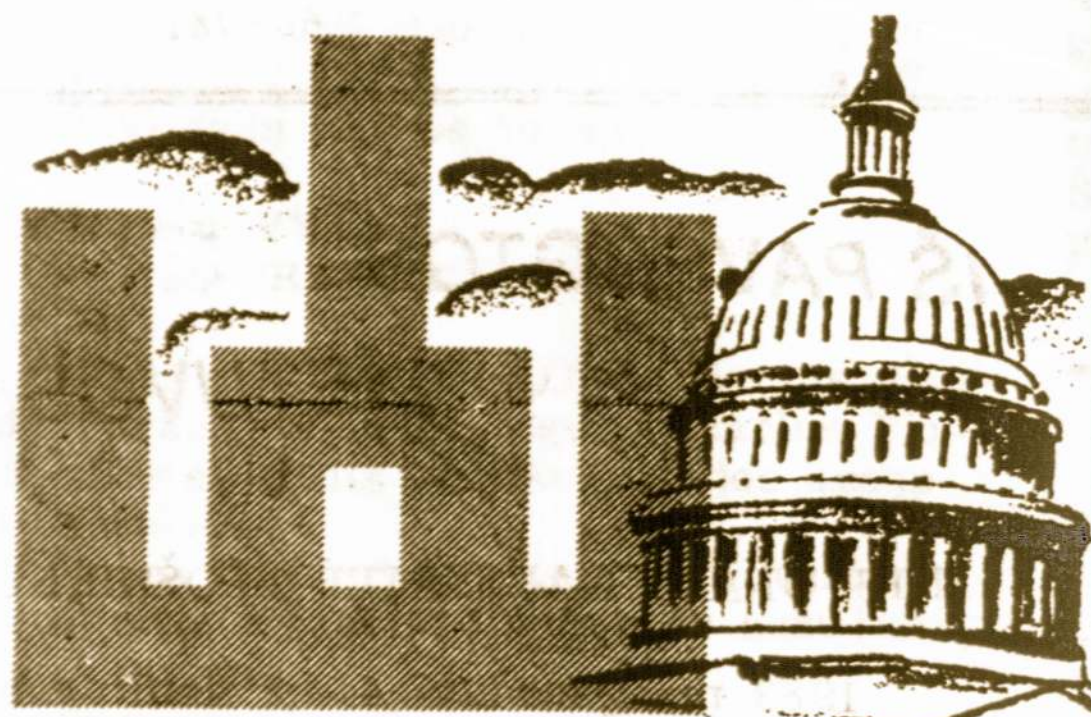
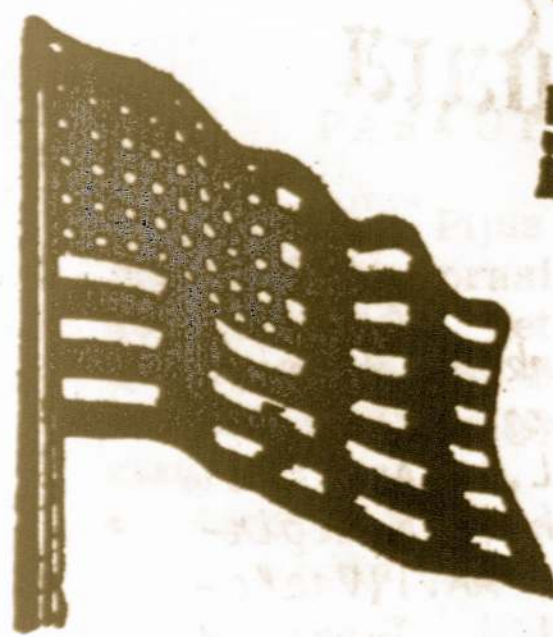
Telephones:
(312) 927 4789
(312) 543 8198

PRICE 50 CENTS

* VLIKO METAI *

JANUARY 23 - 1984

NR. 2.

VASARIO 16

VASARIO 16 MINĖJIMAS US KONGRESE

Lietuvos nepriklausomybės minėjimas JAV Senate įvyks vasario 21 d. Tuo Amerikos Lietuvių Tarybos paprašytas rūpintis sen. Charles H. Percy (resp., IL).

Atstovų Rūmuose Lietuvos Nepriklausomybės minėjimas įvyks vasario 22 d. Invokaciją sukalbės vysk. Vincencas Brizgys. Šiuo minėjimu, Amerikos Lietuvių Tarybos paprašytas, rūpintis kongresmenas Frank Annunzio (dem., IL). Amerikos Lietuvių Taryba išsiuntė laiškus visiems senatoriams ir Atstovų Rūmų nariams, kviesdama į šį minėjimą įsijungti.

ALT INFORMACIJA

DAIL. P. KALPOKO PIĖŠTAS PAVEIKSLAS LIETUVOS ATSTOVŲ-BĖJE, WASHINGTONE —

Lietuvos Nepriklausomybės paskelbimo aktą Lietuvių Valstybės Tarybai skaito dr. Jonas Basanavičius.

Pirmoje eilėje, kairėje pusėje sėdi: Jurgis Šaulys, Stasys Narutavičius, kun. Kazimieras Šaulys; dešinėje sėdi: kun. Vladas Mironas, Petras Kliema, Antanas Smetona, Justinas Staugaitis, Jonas Vileišis. Stovi kairėje pu-

sėje: Kazimieras Bizauskas, Donatas Malinauskas, Jonas Vailokaitis, kun. Alfonsas Petrusis, Saliamonas Banaitis; dešinėje: Pranas Dovydaitis, Aleksandras Stulginskis, Jokubas Šernas, Jonas Smilgevičius, Mykolas Biržiška, Steponas Kairys.

● Dr. J. Basanavičius reading the Lithuanian Declaration of Independence. A painting by artist P. Kalpokas at the Lithuanian Legation in Washington, DC.

PER VIENINGĄ KOVĄ Į LIETUVOS IŠLAISVINIMĄ!

VIENINGAI ŠVĖSKIME

VASARIO 16 D. ŠVENTĖ

Vyriausias Lietuvos Išlaisvinimo Komitetas Vasario 16 d. šventės proga reiškia didžią pagarbą Lietuvos nepriklausomybės kovų savanoriams, partizanams ir visiems kovų dalyviams dėl Lietuvos laisvės ir nepriklausomybės.

Lietuvių tauta, okupacijos sukrestą, pradžioje spontaniškai, vėliau organizuotai stojo kovon su okupantais. Į pirmąsias šios kovos gretas 1943 m. lapkričio 25 d. įsikviavo Vyriausias Lietuvos Išlaisvinimo Komitetas. Jis savo atsišaukime į tautą 1944 m. vasario 16 d. pareiškė:

"Lietuvių Tauta, siekdama išlaisvinti Lietuvą iš okupacijos ir atstatyti Lietuvos valstybės suvereninių organų svetimoms jėgoms laikinai sutrukdytą veikimą, yra reikalinga vieningos politinės vadovybės. Tam tikslui politinės lietuvių grupės, kaip tautos politinės minties reiškęjos ir vykdytojos, nutarė sujungti visas savo jėgas bendram darbui ir sudarė Vyriausiąjį Lietuvos Išlaisvinimo Komitetą — VLIK.

"Vyriausiasis Lietuvos Išlaisvinimo Komitetas, pradėdamas savo darbą skelbia:

"Lietuvių tautos laisvė ir Lietuvos valstybės nepriklausomybė yra tautos egzistencijos ir jos visokeriopos gerovės būtinoji sąlyga".

Tai VLIKO pagrindas ir tikslas.

Šiam tikslui siekti VLIKas per 40-tį metų memorandumais vyriausybėms, tarptautinėms institucijoms ir organi-

zacijoms tiesiogiai ar sudarydamas specialias Lietuvą reprezentuojančias delegacijas ir taip pat ELTos biuleteniais (lietuvių, italų, anglų, prancūzų, vokiečių ir ispanų kalbomis), atskirais leidiniais ir radijo bangomis nuolat kelė aikštėn Sovietų įvykdytą Lietuvos aneksiją, jų vykdomą genocidinę politiką ir nesiliaujančius žmogaus teisių pažeidimus ir reikalavo, kad Sovietai pasitrauktų iš Lietuvos ir būtų garantuotas laisvas Lietuvos suvereninių teisių vykdymas.

Paskutinių kelerių metų bėgyje pakartotini pareiškimai Madrido konferencijoje, Jungtinėse Tautose ir atskirų kraštų parlamentuose, liečiantys Lietuvos ir kitų Pabaltijo valstybių būklę, ypač 1983 m. sausio 13 d. Europos parlamento rezoliucija, raginanti perduoti Pabaltijo valstybių klausimą Jungtinių Tautų Dekolonizacijos pakomisei, rodo stiprėjantį Lietuvos laisvės bylos aktualumą, kas suteikia naujos vilties ir įpareigoja mus dar daugiau sustiprinti mūsų pasiryžimą ir išplėsti veiklą. Šiais VLIKO 40 taisyklių metais švėsdami Vasario 16 d. šventę, vedami Lietuvos laisvės ir nepriklausomybės žvaigždės, vieningai tęskime šią kovą raštu, žodžiu ar auka.

Vyriausias Lietuvos Išlaisvinimo Komitetas

LIETUVIS NEPAVARGS KOVOJE UŽ LIETUVOS LAISVĘ

Laisvės Lietuvai!

Iš tenai, iš toli,
Kur pušynai žali,
Kur kvepėjimas sodų baltu,
Lazdynėliai pilni riešutu,
Kur skambėjo Birutės daina
Atliūliuoja gaudi aimana!

Iš tenai, iš toli,
Kur gimtojoji šaly,
Darbo meile ir laime degas,
Brolis varė tiesiausias vagas,
O sesuo rašė juostas margai,
Šaukias laisvės lietuviai vergai!

- O, gerasis Dangau,
O, laisvasis žmogau,
O, pasauli, mums būki teismus-
Tegu krinta tironas rūstus,
Tenutyla gaudi aimana,
Tegu vėl skamba laisvės daina!

LITUANISTINIŲ MOKYKLŲ LAIMĖTOJAI

Lituanistinių mokyklų auklėtiniams Amerikos Lietuvių Taryba buvo paskelbusi rašinių konkursą tema: "Kodėl aš turiu mylėti Dievą, tėvus ir Lietuvą". Konkursą prarastis talkino LB Švietimo Taryba. Laimėjo, Marquette Parko lituanistinės mokyklos auklėtiniai, M. Polikaitis, E. Tuskenytė, J. Jankauskaitė, V. Vėžytė, J. Urbaitė, Dariaus-Girėno lit. mokyklos auklėtinė D. Vilutytė, St. Peterburgo lit. mok. auklėtiniai, K. Kadis, A. Bobelytė, N. Bilevičiūtė, Los Angeles lit. mokyklos Tauras Radvenis. Jiems premijoms buvo paskirstyta 500 dol., kuriuos paaukojo dr. kun. J. Prunskis.

LIETUVOS IŠLAISVINIMU BESIRŪPINANT

Vasario 16 ta didžioji mūsų visos tautos šventė. Lietuvos nepriklausomybės paskelbimas primena mums šandien pareigą bendromis jungtinėmis jėgomis rūpintis, kad pavergtos Lietuvos kančios greičiau pasibaigtų, kad ji iš Maskvos kolonijos vėl greičiau taptų laisva ir nepriklausoma. Mūsų broliai Lietuvoje kenčia kultūrinę, tautinę prispaudą, ūkinį išnaudojimą, daugelis jų kalinami arba tebelaikomi Sibiro ištėrimime. Jie su viltimi prisimena mus, tikėdamiesi, kad mes stengsimės veikti į JAV valdžios žmones, į pasaulio opinią, siekdami, kad Lietuvoje būtų grąžintos žmogaus laisvės ir grąžinta tautai laisvo apsisprendimo teisė.

Amerikos Lietuvių Tautinė Sandara visuomet uoliai rūpinosi Lietuvos reikalais. Mūsų organizacija yra įsijungusi į Amerikos Lietuvių Tarybą, kuri nuo pat okupacijos pradžios vadovauja Lietuvos išlaisvinimo kovai. Visus skatiname gausiau dalyvauti Vasario 16 minėjimuose, panaudoti visas progas keliant balsą dėl Lietuvos išlaisvinimo ir skirdami aukas Lietuvos laisvinimo reikalams, pasiūniant jas Amerikos Lietuvių Tarybai, kuri apjungia įvairias lietuvių politines ir pasaulėžiūrinės grupes Lietuvos laisvinimo veiklai.

Tegul 1918 m. Vasario 16 laisvės šauksmas uždega ir šiandieną mūsų širdis dirbti, aukotis, pasišvęsti Lietuvos laisvinimo kovai, vadovaujant Amerikos Lietuvių Tarybai.

Povilas P. Dargis
Sandaros Centro Valdybos Pirmininkas

SANDARA

LITHUANIAN NEWS PAPER

Published bi-weekly on Mondays, except July,
by the LITHUANIAN NATIONAL LEAGUE OF AMERICA, INC.
Second class postage paid at Chicago, Illinois
Sandara (USPS 480-880)

GENERAL OFFICE:
840 West 33rd Street, Chicago, Ill. 60608

Phone Yards 7-4789
or (312) - 543 -8198.

SUBSCRIPTION RATES: UŽSAKYMŲ KAINA:
In The United States per year \$10.00 Suvienytose Valstybėse metams \$10.00
In Foreign Countries per year \$10.00 Užsienyje metams..... \$10.00
POSTMASTER: Send address changes to SANDARA, 840 W. 33rd St. Chicago, IL. 60608

Opinions expressed in any column appearing in the SANDARA, including those of staff members, reflect the views of the writer only. The opinions may or may not be in agreement with those of the Lithuanian National League of America.

Amerikos Lietuvių Tautinė Sandara

Lithuanian National League of America

ALT SANDAROS CENTRO VALDYBA:
pirmininkas - Povilas P. Dargis,
pirmasis vicepirm. - Aleksandras J. Chaplikas,
antrasis vicepirm. - Julius R. Kuzas,
centro v-bos sekr. ir organo Sandaros redaktorius - Grožvydas J. Lazauskas,
centro valdybos ižd. - Hildė Kuzienė,
Centro valdybos vicepirmininkai:
Alena Devenienė, Antanas Andriulionis,
dr. Algirdas Budreckis, dr. Vytautas P. Dargis, Vyto Uzny.
Kontrolės komisija: Ona Jagėla, Edita Rimkus ir Jonas Galminas.

Svietimo komisija:
Edvina Yankus (Miami, FL),
Edvardas Boreiša (Chicago, IL.), Petras Bružas (Chicago, IL.), Antanas Sukauskas (Detroit, Mich.), dr. Algirdas Budreckis (Boston, MA.), Vaclovas Prūsas (Chicago, IL.), Juozas Ruokis (Los Angeles, CA), Stepas Paulauskas (Cicero, IL), Elena Prekerienė (NY).
Teisinis patarėjas: dr. Kazys Šidlauskas.
ALT SANDAROS CENTRO VALDYBOS ADRESAS:
840 West 33rd Street, Chicago, IL. 60608.

Moteris kandidatė į US kongresą

Ateina lemtingi 1984 metų prezidentiniai rinkimai. Amerikos lietuviai turi progą išrinkti į Atstovų rūmus (House of Representatives) "savo" atstovę, kuri ne tik sąžiningai Washingtone, D. C., eity pareigas, bet veikty ir pasisakyty už stiprią Ameriką ir už laisvą Lietuvą.

Tryliktoje distrikte galvoje vėl eiti į kongresą buvęs atstovas Edward Derwinski, bet vėliau atsisakė. Tada į jo vietą savo kandidatūrą išstatė Donna Šumanas, Edwardo Šumano žmona. Ji yra viena iš dešimties respublikonų kandidatų, kurie rungtyniaus dėl piliečių balsų pirmiuose rinkimuose kovo 20 d. Ją remia Emil Bouček, buvęs atstovas Illinois generalinėje asamblėjoje iš šio distrikto, ir John Housmann, La Grange miesto meras.

"TRUSTED AS AN EDUCATOR;
TRUSTED IN CONGRESS"

Donna Šumanas,
kandidatė į Atstovų rūmus Washingtone, D. C.

Donna Šumanas būdama šeikų ir vokiečių kilmės, pasireiškia ir tarp lietuvių. Yra Lietuvos Vyčių, Amerikos Lietuvių Prekybos rūmų ir Lietuvių Respublikonų partijos narė.

Ji yra susipažinusi ir su Sovietų pavergtų tautų problema. Praktiškai žino Jungtinio Amerikos Pabaltiečių komiteto (JB ANC) veiklą, kaip buvusi jo sekretorė ir dalyvaudama Washingtone, D. C., Pavergtų Tautų komiteto (CNC) veikloje su savo vyru Edvardu.

Tryliktoje distrikte apima šiuos ir kitus miestus į vakarus ir pietvakarius nuo Chicago, Du Page, Cook ir Will apskričių ribose: Forest Park, Riverside, North Riverside, Brookfield, La Grange, La Grange Park, Westchester, Hillside, Berkeley, Western Springs, La Grange Highlands, Indian Head Park, Palos Hills, Worth, Alsip, Palos Heights, Crestwood, Palos Park, Orland Park, Westhaven, Tinley Park, Lemont, Vil-

la Park, Oak Brook Terrace, Oak Brook, Hinsdale, Clarendon Hills, Westmont, Willowbrook, Darien, Burr Ridge, Woodridge, Downers Grove, Glen Ellyn, Wheaton, Lisle, Naperville, Bolingbrook ir Homer Township.

Donna Šumanas buvo pirmoji kandidatė, įteikusi peticijas su 1000 balsuotojų parašų. Bet ir loterijos keliu balsavimo sąraše jai atiteko pirmoji iš eilės vieta iš dešimt kandidatų. Galimybė laimėti padidėja dar ir dėl to, kad balsai bus pasiskirstę už kitus dešimt (anglų kilmės) kandidatų.

Šiame distrikte respublikonų pirminiai rinkimai yra svarbiausi dėl to, kad juos laimėjęs kandidatas yra užtikrintas, jog bus išrinktas į kongresą. Kurie turi vaikuš, gimines ar pažįstamus 13 kongresinio distrikto ribose, prašomi jiems apie šią kandidatę pranešti. Visiems lietuviams svarbu žinoti apie kandidatę į kongresą. Viktoras M.

IŠ PAVERGTOS LIETUVOS

MIRĖ ONA LUKAUSKAITĖ - POŠKIENĖ

1983 m. gruodžio 4 d. Šiauliuose mirė Ona Lukauskaitė-Poškienė, palaidota gruodžio 6 d. Šiaulių-Ginkūnų kapinėse. Gimusi 1906 m. sausio 29 d., Lukauskaitė-Poškienė buvo viena iš steigėjų Lietuvos Helsinkio Grupės ir visą laiką aktyviai reiškesi jos veikloje iki mirties. Ji buvo paskutinioji iš Helsinkio grupės gyvenusi okupuotoje Lietuvoje. Nuteista 25 metams kalėjimo ir išvežta į Sovietų Sąjungą, Stalinui mirus 1955 metais grįžo Lietuvon. Jos du sūnūs, Erdvilis ir Vytenis Poškai, žuvo partizanų kovose.

Lukauskaitė - Poškienė buvo poetė ir laisvoje Lietuvoje išleido du eilėraščių rinkinius, "Brangiausios Pėdos", 1933 m. ir "Eilėraščių kraitis" 1938 m.

(Tęsinys 8)

Dr. Kazys Karvelis

Partizanų laisvės kovų prasmė

(30 METŲ ŠŪVIAMS NUTILUS)

Iš šios ištraukos nesunku suprasti, kiek lietuvių karių žuvo per prievartą kovodami už bolševikinį tautų pavergimą, jei daugiau kaip 13 tūkstančių apdovanota ordiniais ir medaliais vien 16-tojoje lietuvių divizijoje.

Prie šio žuvusiųjų skaičiaus kare reikia dar pridėti apie 40,000 išvežtųjų 1941 m. birželio 14-15 dienomis ir apie 550,000 aukų pokario metais ir tada turėsime apytikrą aukų skaičių. Jei šias aukas būtume pajėgę sudėti 1940 metais, kai Sovietų Sąjunga pasikėsino į Lietuvos nepriklausomybę ir laisvę, būtume buvę moraliskai daug stipresni ir tarptautinėje arenoje daug daugiau respektuoti. To nepadarius garbingu, civilizuoto ir laisvę mylinčio pasaulio priimtu būdu, atrodo, kad pats likimas iš mūsų pasiukoė. Pati pajėgiausia lietuvių tautos dalis buvo įvilktą į Raudonosios armijos uniformą ir kariavo už komunizmo įsitvirtinimą Rytų ir Vidurio Europoje. Kiti išėjo partizanauti. Pirmieji pavadinti herojais, antrieji — banditais. Jie kartais suėdavo net į konfrontaciją, jei ne gyvenime, tai literatūroje tikrai. Jonas Mikėlinas novelėje „Kudikėlis“ (Pergalė, 1968 m. Nr. 3) vaizduoja tokioje situacijoje du brolius: Dizą — sugrįžusį iš Sibiro, ir Zeną — apylinkės pirmininką.

Toli pramatanti sovjetinė valdžia bandė šias partizanines kovas, kurios truko visą dešimtmetį, užtušuoti, vadinant jas nekaltais ar mažiau kaltais vadais, kaip „klasių kova“ ar „pilietinis karas“. Nuo abiejų vėliau atsisakyta, kadangi kovos vyko ne tarp klasių, t.y. buožių ir valstiečių, bet tarp lietuvių ir rusų arba jų pakalikų. Tai negalima vadinti ir „pilietiniu karu“, kadangi čia nekovojo lietuvis su lietuviu. Žinoma, sovietinė valdžia turėjo galvoje partizanų kovą su sribais. Deja, vėliau ir patys sutiko, kad tai yra netinkamas kriterijus, nes sribas yra tarybinės valdžios įrankis, kuris vykdo jos įsakymus. Galutinai apsispręsta likti prie banditizmo termino, kuris ir jeis į istoriją. Taip ateinančios kartos Lietuvoje nieko nežinos apie partizanines kovas dėl Lietuvos ir lietuvių laisvės. Viso pokario dešimtmečio literatūra bus užgožta kažkokių banditų siautėjimu.

Laikas išeivijai bent kiek prisidėti prie tų heroiškių partizaninių kovų ir jų siekimų iškelimo ir atstatymo į prideramą lygį. Yra jau pinigų fonduose ir privačiose kišenėse, reikia tik geros valios bei respekto savai tautai ir tiems, kurie savo gyvybėmis bandė apginti Lietuvos garbę ir laisvę. Jie užsipelnė jam žinimo su heroišku veidu, ne su bandito charakteristika literatūroje, mene ar muzikoje.

Labai neteisinga jiems primesti komunistų peršamą lozungą, kad partizanai — tai Dievo rykštė liaudžiai. Įdomus E. Juciūtės, autorės „Pėdos mirties zonoje“, atskirtimas pasikalbėjimo metu, kurį pravedė dr. T. Remeikis:

T. R. Kiek yra tiesos teiginyje, kuris atėjęs iš pačių partizanų šaltinių, kad partizanai — tai Dievo rykštė liaudžiai?

E. J. Nežinau. Bent ta liaudis tai Dievo rykšte nelaikė, o laikė tik tai kaip žmones, kurie bėgo nuo kančių ir mirties, ir kiekvienas stengėsi jiems padėti.

(Akiračiai, 1982 m. birželis „Visos tos Jaltos ir Potsdamai...“)

Nejaugi dr. T. Remeikis dar nežino, kad teiginys, jog partizanai — Dievo rykštė liaudžiai buvo išgalvotas KGB? Tokiomis insinuacijomis apie partizanus mes tik parodome savo išblėsusį supratimą apie partizaninių kovų prasmę. Kažin ar gali būti bolševikams kas nemalonesnio už faktą, kad lietuviai patriotai dalinai atitaisė, jei tai įmanoma, Lietuvos vyriausybės 1940 metų gėdingą laisvės ir nepriklausomybės išdavimą, visą dešimtmetį heroiskai kovodami prieš Raudonąją armiją, NKGB, pagraničnikus, sribus, šnipus ir visus tuos, kurie siekė sunaikinti lietuvių tautą, paliekant „LTSR be lietuvių“. Tai tikra teisybė ir todėl jie jos taip bijo ir visomis priemonėmis stengėsi ir stengsis užtušuoti ir neparodyti pasauliui.

Tačiau visa tai partizanų kovų esmės ir prasmės ne tik nesuniekio, bet įrodė, kad laisvės meilės ir savisaugos vedini partizanai lietuviai išsilaukė prieš nuožmiausią žmonijos pavergėją ilgiau, negu pati vokiečių armija galėjo išsilaukyti. Nežiūrint didelių nuostolių, Lietuvos partizanų pokario kovoms reikia skirti didelę reikšmę jaunosios kartos patriotiniam susiformavimui. Partizaninės kovos perdavė šiai generacijai Lietuvos laisvės žiburį su dr. V. Kudirkos Lietuvos himno žodžiais: „Iš praeities tavo sūnūs te stiprybę semia“.

Priaugančioji karta Lietuvoje jau parodė partizaninių kovų prasmę Beto kažin ar būtų įvykęs Kalantos susideginimas ir demonstracijos, Simo Kudirkos pabėgimas nuo sovietinio laivo ir jo drąsus paskutinis žodis teisme, jaunimo demonstracijos po sporto rungtynių su rusais, pogrindžio spauda ir daugelis kitų patriotinių pasireiškimų.

Gi išeivijos jaunimo lietuviškai sąmonei stiprinti prie gerų norų šį tą galime pasiekti. Partizaninės kovos, rašančiojo nuomone, profesionaliai įvilktos į heroiškus tėvynės ir savęs gynimo epizodus, tikrai galėtų pasauliui parodyti Lietuvos pokario kančias ir tautos naikinimą, o jaunesiems sukelti užuojautą ir pasididžiavimą esant tos heroiškos tautos atžalomis. Tuo būtų sugriautas sovietų mitas apie banditų siautėjimą pokario Lietuvoje ir parodyta, kas yra tikrieji banditai, ir kas yra tėvynės laisvės gynėjai.

Šis darbas yra suvėluotas, bet dar nėra per vėlu. Labai tinka tokiai dokumentinei filmai trisdešimties metų partizaninių kovų išblėsimui sukakties paminėjimas. Prieš trisdešimt metų šis siekimas būtų buvęs nerealus, nes

neturėjom nei pinigų, nei specialistų, nei pagaliau ryžto tokiam dideliui planui. Šiandien jau kas-kita. Turim milijoninius fondus, turim visokiausių specialistų, o Lietuvos laisvinimo veiksniams tik dairosi tokių didingų planų. Su Simo Kudirkos pabėgimo filmu tai būtų jau antras kultūrinis ir politinis filmas, pristatęs pasauliui Lietuvos gumtynes su Sovietų Sąjunga, kurį pasaulis galėtų matyti kultūrinėse televizijos programose. Padarius tokį filmą neturėtų būti sunkumų pagaminti ir trumpesnį filmą lietuviukų šeštadieninėms mokykloms vietoje vadovėlio, supažindinančio su Lietuvos heroiška istorija, o ypač partizaninėmis pokario kovomis. Jaučiu, kad prie to dar galima pridurti ir „Aušros“ šimtmečio trumpą sukaktį — tokios medžiagos mūsų šeštadieninė mokykla laukia kaip gervė giedros. Filmas ir televizija tai tiesiausias šių dienų kelias į kiekvieno jaunuolio širdį. Ne mažiau laukiamas būtų ir premijuotas dokumentinis romanas, apimantis heroiškas partizanines kovas. Šiems planams įgyvendinti teks atrišti ir mūsų fondų dolerių maišus, bet ne veltui. Jei ne šiam, tai kokiam gi tikslui naudosisime tuos pinigus?

PABAIGA

MIRTIS PAMIŠKĖJE

*****

Pasislėpę mūsų namai skarotose eglėse,
Tankūs eglėnai gieda jiems pasakas amžinas.
Upės teka vėsios per mano eglėnus,
Leipsta man širdis iš graudulio baisaus.

Girdėjau, už eglėno esą nuostabūs pasauliai,
Bet aš palikau čia, kaip eglės paliko,
Kaip mano dienos po skarotomis eglėmis.
Upėms vėsiai tekant, aš vis ilgėjau...
Saldu tik, kad likau amžiams po sava skarota eglė...

(Iš "Kritusių partizanų testamentai")

HENRIKAS BLAZAS

MIŠKO BROLIAI

Girdžiu iš tundrų, Sibiro taigos
Verksmus ir aimanus ištremtųjų.
Girdžiu maldas iš Lietuvos miškų
Dėl žuvusių ar aikštėse pakartųjų.

Bevardžiai akmenys, nežinomi kapai
Mano šalies gimtuosius dengia plotus.
Varpinės nebylės, nutildyti varpai,
Teisybė samanom storom užklota.

Prieš 50 metų

(1934 metų įvykiai)

PASAULYJE

- Popiežius Pijus XI užbaigė Šventuosius metus, kurie prasidėjo 1933 metais, uždarydamas šv. Petro bazilikos duris.
- Pasaulyje yra 2,0 milijonai gyventojų (1984 - 4,721 milijardai arba 136% daugiau)
- Pasaulyje buvo 682,4 milijonai (1984 - 1 milijardas arba 47% daugiau krikščionių, 350,6 milijonai (1984 - 305 milijonai arba 13% mažiau) Konfucijaus ir Tae išpažintojų, 230,15 milijonų (1984 - 500 milijonų, arba 117% daugiau) bramistų, 209 milijonai (1984 - 700 milijonų arba 235% daugiau) mahometonų, 150 milijonų (1984 - 245 milijonai arba 63% daugiau) budistų, 25 milijonai (1984 - 63 milijonų arba 152% daugiau) šintojistų, 15,63 milijonų (1984 - 15 milijonų arba 4% mažiau) žydų tikybos žmonių.

1934 metų ĮVYKIAI ŠIAURĖS AMERIKOJE

- Penki gangsteriai - Clyde Barrow, Bonnie Parker, John Dillinger, Charles Floyd, Lester Gillis - buvo policijos apšauti ir nušauti.
- Bruno Richard Hauptmann, kaltinamas Lindbergo sūnaus pagrobimu ir nužudymu, buvo suimtas.
- Šiaurės Amerikoje, Grenlandijoje ir JAV Karibų jūrų salose buvo 137 milijonai gyventojų (1984 - 259 milijonai, arba 89% daugiau)
- JAV buvo 1,6% (dabar - 5%) skrybių ir 3% (dabar - 19%) nesantuokinių vaikų.

EUROPOJE

- Vokietija ir Lenkija pasirašė tarpusavio nepuolimo sutartį, kuri turėjo galioti iki 1945 metų.
- Sovietų Sąjunga pratęsė nepuolimo sutartį su Lenkija iki 1945 metų.
- Sovietų Sąjunga pasirašė naujas nepuolimo sutartis su Estija, Latvija ir Lietuva.
- Austrijos kancleris Dolfuss'as buvo nepasisekusio nacių sukilimo metu nužudytas.
- Jugoslavijos karalius Aleksandras, Prancūzijos užsienio reikalų ministras Jean Louis Barthon ir trys kiti žmonės buvo teroristų Marselyje nužudyti.
- Vokietijoje nukirto galva politiniai paleigiamieji olandų komunistai Marinus van der Lubbe, įtartam Reichstago padėgimu. Kancleris Adolfas Hitleris Vokietijoje paskelebi išimties stovį ir gavo diktatoriaus teises.
- Mirė Vokietijos prezidentas Paul von Hindenburg.
- Hitleris nužudė 74 Vokietijos valstybės "priešus" garsios "ilgųjų peilių nakties" metu.
- Europoje ir Sovietų Sąjungoje buvo 550 milijonų gyventojų (1984 - 761 milijonas, arba 38% daugiau)

PIETŲ AMERIKOJE

- Nikaraguvos šauliai pagavo ir sukilėlių generolą Augusto Sandino ir jį su keletais kitais nužudė.
- Tautų Sąjunga nustojo vilties karui tarp Bolivijos ir Paragvajaus sustabdyti ir ragino kitas valstybes sustabdyti ginklų tiekimą.
- Tebebuvo trys Europos valstybėms priklausančios kolonijos: Britų Gvianai, olandų Surinamas ir Prancūzų Gvianai.
- Pietų Amerikoje, Meksikoje, Vidurio Amerikoje ir Karibų salose buvo 93 milijonai gyventojų (1984 - 390 milijonai, arba 319% daugiau).

AFRIKOJE

- Visas žemynas, išskyrus Egiptą, priklausė Europos valstybėms, kurių 22 kolonijos buvo Didžiosios Britanijos, 2 - Ispanijos, 2 - Portugalijos, 3 - Belgijos, 7 - Prancūzijos, 2 - Italijos žinioje.
- Afrikoje buvo 150 milijonų gyventojų (1984 - 516 milijonų, arba 244% daugiau).

GINKIME LIETUVIŲ TEISES

Nepamirškite savo aukos Lietuvų Teisėms Ginti Fondui

Prašome pasinaudoti šia atkarpa. Čekių rašyti "Lietuvių Teisėms Ginti Fondas" (arba "American Lithuanian Rights Fund, Inc.") ir siųsti adresu: 5620 So. Claremont Ave. Chicago, Illinois, 60636.

Auka Lietuvų Teisėms Ginti Fondui ..... US \$.....

Pavardė, vardas .....

Adresas .....

OKEANJOJE

- Okeanijos salos buvo kitų valstybių kolonijos, kurių 6 buvo Didžiosios Britanijos, 12 Olandijos, 2 Jungtinių Amerikos Valstijų, 1 Prancūzijos žinioje.
- Australijoje ir Pietų Ramiojo Vandenyno salose buvo 10 milijonų gyventojų (1984 - 24 milijonai, arba 140% daugiau)

AZIJOJE

- Azijoje ir mažojoje Azijoje 2 valstybės priklausė Japonijai, 2 - Prancūzijai, 3 - Portugalijai, 7 - Didžiajai Britanijai.
- Tanu - Tuva ir Mongolija priklausė Kinijai, o pusė Sachalino - Japonijai (dabar Sovietų Sąjungai).
- Azijoje (be Sovietų Sąjungos) buvo 950 milijonų gyventojų arba 192% daugiau.

LIETUVOJE

- Kas įvyko Lietuvoje prieš 50 metų yra ne mažiau svarbu mums, nei pasaulio įvykiai. Būtų gera, jeigu skaitytojai padėtų prisiminti svarbesnius 1934 metų įvykius tiek Lietuvoje, tiek lietuvių išeivių tarpe Šiaurės ir Pietų Amerikoje, Europoje, Afrikoje, Azijoje.

MIAMI LIETUVIŲ ŽINIOS

KUČIOS. Gruodžio 24 d. Klubo Kučios praėjo su pasisekimu. Klubo pirm. Sofija Šeputienė pasveikino klubo narius ir svečius. Visus žavėjo Elytės Leonienės ir Onos Šilienės šiaudinukais papuošta eglutė scenoje. Sofija Šeputienė ir Ona Vaičekonienė pravedė giesmes. Dalyvavo apie 180 asmenų.

NAUJUŲ METŲ SUTIKIMAS, su gera vakariene, šampanu ir puikia muzika praėjo labai nuotaikingai. Gaila, kad buvo mažokas dalyvių skaičius. Gal kai kas ir šalčio pabijojė.

NEPRIKLAUSOMYBĖS ŠVENTĖ. Vasario 12 d. švenčiama Nepriklausomybės Šventė - Vasario 16-tąjį. Petro ir Povilo bažnyčioje pamaldos, atnašaujamos kum. dr. Vinco Andriuškos. Klubas iškilmingas minėjimas su Vytauto Semuškos paskaita ir sol. Vaclovo Verikailio koncertu, akompanuojant Daliai Sakaitėi, Renkamos aukos: ALTUI, Bendruomenėi ir VLIKUI.

NAUJA KLUBO VALDYBA. Gruodžio 13 d. Miami lietuvių klubo vis. susirinkime naujon valdybon išrinkta: pirm. Sofija Šeputienė, vicepirm. Elena Pau-liukonienė, sekr. Kunigunda Kodaitienė, fin. sekr. Petras Šilas, finansininku Pijus Lapinskas, direktoriais: Ipolitas Yokša, Zigmantas Ramanauskas, Helen Sabel ir Petras Štikūnas, kandidatais: Jonas Kay, Ona Šilienė ir Petras Griškelis.

IR TOLIAU GINKIME LIETUVIŲ TEISES

Visuomenės ir veiksmų pastangomis sudarytas Lietuvų Teisėms Ginti Fondas, įregistruotas Ohio valstijoje, tęsia pradėtą darbą ir toliau - kol nebus, naudojant sovietų sufabrikuotą medžiagą, nepagrįstai kaltinami nei paskiri lietuviai, nei žeminamas lietuvių tautos vardas.

LTG Fondo Tarybos pirmininku yra dr. Viktoras Stankus, Clevelande, o LTG Fondo valdyba sudaryta Chicagoje: pirm. Algis Modestas, vice-pirmininkai - M. Jakaitis ir P. Razgaitis, sekr. V. Plio-plys, išd. Danguolė Valentinaite, teisės patarėja adv. Audronė Karalienė, narys spaudos reikalams - G.J. Lazauskas.

Iki šiol LTG Fondas, visuomenės aukų dėka, jau parėmė penkis tautiečius, reikalingus paramos jų gynybai. Nepamirškite savo aukos siunčiant čekius "Lietuvių Teisėms Ginti Fondui", 5620 South Claremont Ave., Chicago, IL, 60636. Kiekviena auka panaudojama tiesos ieškijimui bei gynybai nuo nepagrįstų lietuviams kaltinimų.

Linkime visiems laimingų Naujųjų 1984 metų ir laukiame Jūsų nuosirdžių paramos.

LIETUVIŲ TEISĖMS GINTI FONDO VALDYBA

LAIŠKAS IŠ VAŠINGTONO

VATIKANAS, ITALIJA IR JAV

Katalikų bažnyčia yra skaitlinga savo nariais visame pasaulyje. Vatikanas-Katalikų bažnyčios būstinė - yra ne tik tikėjimo tiesų nustatytojas, bet ir pasaulietiška valstybė, kuri rūpinasi savo tikinčiųjų teisėmis ir jų gerbūviu kitose valstybėse.

Vatikano valstybė yra mažiausia pasaulyje, nes jos plotas apima tik 440 hektarų (107,8 amer. akrus) ir joje gyvena tik 648 piliečiai. Valstybė buvo įkurta specialios sutarties - tarp popiežiaus Pijaus XI ir Italijos diktatoriaus Musolinio - sutartim 1929 m. vasario 11 dieną. Kaip visos valstybės, Vatikanas turi savo valdytoją - burmistrą, kuris yra ne popiežius, bet jo paskirtas vyskupas (dažniausiai kardinolas). Šiandien Vatikano valdytoju yra arkivyskupas Paulius Marcinus.

Romos miestas, kuris iš visų pusių supa Vatikano valstybę, turi apie tris milijonus gyventojų. Istoriniai, tačiau, katalikų bažnyčios būstinė buvo ne Vatikanas, bet Roma - senovės romėnų sostinė, apaštalo šv. Petro, Kristaus įpėdinio - vikaro pasaulyje, gyvenvietė, kurioje jis buvo nužudytas apie 67-tais naujos eros metais. Šiame glūdi ypatingas ryšis tarp Vatikano ir Romos, kuri dabar yra ne katalikų bažnyčios, bet Italijos sostinė.

Italija yra katalikiškas kraštas, kurį valdo katalikų politikų vyriausybės. Šioje valstybėje yra taip pat stipriausia laisvajame pasaulyje italų komunistų partija.

AMERIKOS ŽYDAI

Lietuviai mėgsta žydus nurodyti, kaip tautinio susipratimo ir susiklausymo pavyzdį.

Žydai priklauso trim bažnyčiom - stačiatikių (ortodoksų), kuri yra pati konservatyviausia, konservatorių, kuri yra liberališkesnė už stačiatikių, ir reformatai, kuri yra labai prisirtinusi prie liuteronų (vokiečių) papročiu.

Žydų šeima, kuri aštuonis metus meldėsi konservatyvioj sinagogoj, prašė rabinu sutuokti jų sūnų su krikščione. Rabinas atsisakė, nes jo bažnyčia draudžia sutuokti žydą su ne žydu... Jaunieji susituokė episkopalų (anglikonų) apeigomis. Mėnesių praėjus, rabinas, kuris atsisakė porą sutuokti, pakvietė abu išrašyti į sinagogos bendriją.

Kita mišri žydų šeima (motina ne žydė) norėjo savo sūnų sutvirtinti (barmitcva) reformuotoj sinagogoj. Sūnus lankė hebrajų mokyklą ir tikybos pamokas, bet rabinas skaitė tai nepakankamu, nes nei motina, nei sūnus nebuvo žydiškai krikštyti.

Nežiūrint tokių konservatyvių rabinų elgesio, žydai vis daugiau tuokiasi su ne žyda. 1940 - 1950 metų bėgyje JAV tik 6% tuokėsi su ne žyda. 1960 - 1965 metais šis nuosimtis pakilo į 17%, o 1968 - 1973 metais - į 32%. 1982 m. mišrios santuokos Amerikos žydų tarpe siekė 40%, ir yra spėjama, kad šio amžiaus pabaigoje apie pusė žydų tuoksis su ne žyda.

Mišrios santuokose tik ketvirtadalis partnerių persikrikštija į žydų tikybą. Yra manoma, kad daugumas mišrių šeimų vaikų nustoja būti žydų religinės bendruomenės nariais.

Kitas žydų rūpestis yra mažėjantis gimimų skaičius. Žydai jau seniai nepasižymėjo daugia vaikėmis šeimomis, bet vieno ar dviejų vaikų šeimos dabar vyruoja. Pagal senąjį įstatymą (tuo sekė ir Lietuvos respublikos įstatymai) tautybė ir tikėjimas seka motinos kilmę. Religiniai mišrios šeimos moterys yra dažniausiai ne žydės. Todėl žydų prieauglis dar greičiau mažėja.

LIETUVOS ŽEMELAPIS

J. Andriaus sudaryta Lietuvos žemėlapi, išleista Devenių Kultūrinio Fondo, kaina \$6.00 + .85 c (persiuntimo išlaidoms padengti) galima įsigyti siunčiant užsakymus šiuos adresu:

DEVENIŲ KULTŪRINIS FONDS
P. O. BOX 10782
ST. PETERSBURG, FL. 33733

PRASŌME!

Pagal savo išgales aukoti TAUTOS FONDUI: savo uždaviniam vykdyti,

LIETUVOS LAISVĖS IŽDUI - laisvajai Lietuvai padėti atsistatyti, 6 kalbomis ELTOS informacijoms leisti, radijo transliacijoms į okupuotą Lietuvą finansuoti ir politiniams kaltinamams gelbėti.

Nepamirškite tam tikrą procentą ir savo testamentu įrašyti: not-for profit, tax exempt corporation - Lithuanian National Foundation, P. O. Box 21073, Woodhaven, N. Y. 11421.

o šiandieninei krikščionių demokratų Italijos koalicinei vyriausybei vadovauja socialistas Bettino Craxi.

1929 metų konkordatas buvo vienas iš trijų vadinamų Lateran'o sutarčių (kitos lietuvių valstybių santykius ir finansus). Derybos dėl konkordato pakeitimo vyko penkiolika metų. Spėjama, kad naujas konkordatas bus pasirašytas 55-tos sukakties proga, o neišspręsti klausimai bus sutarti šešių mėnesių laikotarpyje.

1929 metų konkordatas pabrėžė, kad Roma yra "šventas" miestas. Šiuo pagrindu Romoje veikė cenzūra, kuri nepraleisdavo katalikų bažnyčiai nepriimtinių filmų, knygų, žurnalų. Nauja sutartis pabrėžia ypatingą bažnyčios sąryšį su Roma, bet ne jos "šventumą"! Vatikano valstybės padėtis Romoje nebus pakeista.

Skyrybos Italijoje yra įteisintos, bet 1929 m. konkordatas reikalavo, kad valstybė automatiškai pripažintų Vatikano teikiamus santuokų panaikinimus. Nauja sutartis anuliavimų automatiškai nepripažins. Neštumo nutraukimas abortu būdu Europoje lengviausiai įvykdomas Italijoje. Naujas konkordatas šito nepakeis.

Pagal ankstyvesnę sutartį katalikai mokiniai galėjo būti atleisti nuo tikybos pamokų tik tėvams raštu to pareikalavus. Pagal naują sutartį, tikybos pamokos bus duodamos tik tiems vaikams, kurių tėvai to reikalauja.

Kunigai bus ir toliau atleidžiami nuo karinės prievolės atlikimo, tačiau nusikaltimų atvejais jiems nebus taikomos specialios privilegijos. Italijos vyriausybė tebekokės kunigams algas, bet jų sistema bus pakeista. (Lietuvoje valdžia algas kunigams išmokėdavo diecezijai, o patys kunigai pragyvendavo iš parapijos ir ūkų).

Katalikų tikyba, pagal naują sutartį, nustos buvusi Italijos valstybinė tikyba, bet valstybė ir toliau "gins žmones tikybos tarnyboje".

Naujo konkordato neišspręsti klausimai liečia katalikų bažnyčios ir prekybinės pramonės apmokestinimą. Italijoje bažnyčios turtai yra naudojami ne vien tikybiniam ir labdaros tikslams, bet ir pasipelnymui. Komerciniai klausimai bus svarstomi tam tikslui sudarytos komisijos.

Santykiai tarp Vatikano ir Italijos finansų ir prekybos klausimais yra labai jautrūs, ypač po to, kai Vatikano bankas tapo Italijos "Banco Ambrosiano" stambiausiu akcininku. Šie finansiniai reikalai buvo arkivyskupo P. Marciniaus žinioje. Teigiama, kad Vatikanas buvo atsakingas už "Banco Ambrosiano" bankrotą. Trys italai, kurie turėjo ryšius su šiuo banku, buvo rasti negyvi dėl neaiškių aplinkybių.

Italijos ministerio pirmininko žodžiais, 1929 m. konkordato straipsniai yra archaiški ir nesuderinti su gyvenimu, Manoma, kad visi klausimai, išskyrus bažnyčios prekybinių įmonių apmokestinimo klausimus, naujame konkordate buvo jau sutarti su Vatikano užsienio reikalų ministru arkivyskupu Achille Silvestrini ir Vatikanas jiems nesipriešino.

Jungtinės Amerikos Valstijos su katalikų bažnyčia, taigi, Vatikanu, riša apie ketvirtadalis piliečių - katalikų. JAV vyriausybė, pripažįsta Vatikano ir Katalikų bažnyčios hierarchijos įtaką kitų valstybių vyriausybėms ir dėl to visuomet palaikydavo artimus ryšius su Vatikanu. Remiantis valstybės nuo tikybos atskyrimo konstitucijos principu, JAV formalių santykių su Vatikanu nepalaikė virš šimto metų.

Pereitų metų pabaigoje JAV prezidentas Reagenas užmezgė diplomatinis santykius su Vatikanu. Vyriausybė šį žingsnį aiškina, ne kaip JAV ryšių užmezgimą su Katalikų bažnyčia, bet kaip norą palaikyti tarpvalstybinius santykius ir pasikeisti ats-tovais. Vatikano valstybė, tačiau, neturi nei prekybinių, nei kariškų, nei kitos rūšies sutarčių su JAV, nes jos Vatikanui nėra reikalingos.

Kaip matyti iš Italijos pavyzdžio, Vatikano sutartis su kitomis valstybėmis - konkordatai liečia ne tarpvalstybinius santykius, bet kitoje valstybėje esančių katalikų, kunigų ir bažnyčios turtų privilegijas. Tai yra pasaulietiški reikalai, kurie neša naudą tik katalikų bažnyčiai. JAV tikėjimo išpažinimas ir tikybinis bendruomenių turto privilegijos yra labai liberališkai išspręstos. Jei vyriausybė suteiktų naujas privilegijas katalikams, teismai pareikalautų jas taikyti visiems kitiems tikintiesiems.

Kol kas JAV yra viena iš nedaugelio laisvojo pasaulio valstybių, kurios konkordato su Vatikanu nėra pasirašiusios. 1984, I, 23 L. Kastulis

CHICAGOJ IR APYLINKĖSE

Laisvė yra viena pačių brangiausių dovanų, kuria dangaus ir žemės Kūrėjas apdovanojo žmones. Dėl laisvės, kaip ir dėl garbės, galima ir reikia aukoti savo gyvybę. Tai šventi ir prasmingi žodžiai, kurie kiekvieno patrioto lietuvių širdyje kelia norą ir troškimą dėl laisvės siekių negailėti savo geriausių pajėgų.

Todėl minėdami savo tautos nepriklausomybės atstatymo ir atkūrimo šventę turime ryžtingai atlikti savo šventą pareigą: pinigine auka, konkrečiu darbu ir davosios pasišventimu siekti pilnutinio lietuvių tautos idealo — Laisvės.

Chicago Lietuvos Taryba maloniai kviečia visas lietuvių organizacijas ir visuomenę gausiai dalyvauti Vasario 16- sios minėjime 1984 m. vasario 12 d. 2 val. p.p. Maria High School auditorijoje.

Aukas organizacijos ir paskiri asmenys prašome įteikti minėjime arba siųsti Chicago Lietuvos Tarybos išd. Valerijai Stanaitis, 4508 W. 101 St., Oak Lawn, IL 60453.

Casimir G. Oksas
Casimir G. Oksas Pirmininkas

RICHARD J. ELROD
Sheriff of Cook County

Cook County Šerifas **RICHARD J. ELROD** bus pagerbtas, kaip "Man of the Year", Lithuanian Craftsmen Club (Lietuvių masonų) bankete, kuris įvyks 1984 m. kovo 24 d. Lietuvių Tautinio Namuose, 7:30 val. vak. Taip pat bus įteiktas \$ 500 čekis Šrainerių invalidų vaikų ligoninei. Įėjimas \$20 asm. Rengimo komiteto pirmininku yra Vyto Uznyis, 3752 W. 69th Place, Chicago, IL. 60629, Telef. 582-0254.

MR. ANTHONY'S BANQUET HALL

Savininkai - Petras ir Rita Dūdos, Sandaros skaitytojai ir rėmėjai

Ruošdami kuria nors progą pokylį ar vakarienę, prašau turėti galvoje MR. ANTHONY jaukias ir gražias sales, esančias 7348 W. Irving Park Road, Norridge, Ill. Tel. 453-2106, kur tikrai rasite malonų patarnavimą ir puikų, pagal jūsų pasirinkimą, maistą prieinamomis kainomis.

Apdraudų Agentūra

Tel.: 778-2233

Bell Realty & Bace Ins. Agency

Juozas Bacevičius
VALANDOS
Kasdien 9 - 8 val. vakaro
Sekmadieniais uždaryta

6529 So. Kedzie Ave.
- Chicago, Ill. 60629

SOPHIE BARCUS RADIO ŠEIMOS PROGRAMOS

ALDONA ir dukra SOFIJA DAUKAI

IŠ WOPA 1490 KIL. AM

Lietuvių kalba:
Šeštadieniais ir sekmadieniais nuo 8:30 iki 9:30 val. ryto.

7159 South Maplewood Avenue

Telefonas 778 - 1543

CHICAGO, ILLINOIS 60629

ŠIMAITIS REALTY

INSURANCE • INCOME TAX • NOTARY PUBLIC
2951 W. 63rd Street
Office — 436-7878
Res. 839 - 5568

CHICAGO, Illinois 60629
VLADAS ŠIMAITIS, J.D.
Registered Broker

Kas skaito, rašo—
SANDARA
išsirašo

Pagerbtas Juozas Bacevičius

Brokeris Juozas Bacevičius yra didelis veikėjas ne tik lietuvių visuomenėje, bet ir amerikiečių tarpe. Pereitų metų gruodžio 6 d. Southwest Realty Board, kuri yra gerai žinoma organizacija pačioje Chicagoje ir pietvakariuose, turėjo metinį banketą Martinique restorane. Ta proga J. Bacevičius buvo pagerbtas ir jam iškilmingai įteikta Ben Bohac Award — pažyma, kurią gavo už 20 metų tarnybą: šioj organizacijoje, būdamas prezidentu, viceprezidentu, direktoriu ir daugelio komitetų pirmininku.

Lietuviams džiugu, kad brokeris J. Bacevičius susilaukė tokio didelio pagerbimo amerikiečių tarpe. Ne tik jis, kaip biznierių — Bell-Bace Real Estate Inc., 6529 So. Kedzie Ave. prezidentas, bet ir jo žmona Stasė užsitarnavo atžymėjimo, būdama talentinga lietuvių šokių ir liet. kultūros mokytoja.

Čikagiečiai džiaugiasi, kad yra pasišventusių verslininkų, kaip brokeris J. Bacevičius, kuris aktyviai veikia politikoj, industrijoje, liet. kultūros organizacijose, būtent Marquette Parko Liet. Namų Savininkų draugijoje 12 metų aktyvus pirm. 4-to laipsnio Knights of Columbus, Chicago Real Estate Board ir kt. Brokerio Bacevičiaus drauga skatina ir kitas organizacijas, kad sustiprintų ir išlaikytų Marquette Parką, kaip lietuvių kultūros ir ekonomijos centrą. J. Bacevičius visą laiką teigia, jeigu mes, lietuviai, prarastume Marquette Parką, tai nustosime turto, kurį mes sunkiu prakaitu ir darbu įsigijome. Visi prisimename vadovą J. Bacevičių, kaip prieš keletą metų maršavome ne tik miesto centre su protestu, bet Springfilde ir Washington, D.C., kad apgintume savo nuosavybes. Adv. Charles P. Kal

IŠ CICERO BALFO VEIKLOS

Sausio 22 d. įvyko visuotinis metinis Cicero BALFO skyriaus narių susirinkimas, kurį pravedė pirm. dr. Pr. Budininkas. Pirmiausia buvo prisiminti mirę balfininkai.

Į garbės prezidiumą buvo pakviesti CV kasininkas Kostas Čepaitis ir apskrities pirm. Stasys Vanagūnas. Čepaitis pasveikino susirinkusius CV pirm. Marijos Rudienės vardu ir pastebėjo, kad per 1983 m. buvo pasiūsta virš 400 siuntinių, 16000 dol išleista daugiau, negu gauta pajamų. Vanagūnas pastebėjo, kad Cicero skyrius duoda dešimtą dalį visų pajamų.

Labai kruopščiai paruoštą 1983 m. skyriaus veiklos apžvalgą padarė pirm. dr. Pr. Budininkas. Išd. dr. Bronė Motušienė pranešė apie kasos stovį ir kad visos surinktos aukos 4851 dol. perduo-

ROBERT J. ZAPOLIS

Attorney at Law

3208 W. 95th Street, Evergreen Pk. IL
Phone. 423 - 8330

Member Sandara Lodge 77.
Kreiptis lietuviškai arba angliškai.

Didžiausias Kailių Pasirinkimas!

PAS VIENINTELĮ LIETUVŲ KAILININKŲ CHICAGOJE

Įstaigos: 263-5826
Namų: 677-8489

NORMANŲ BURŠTEINA
185 No. Wabash Avenue
second floor
Chicago, IL 60601

apskričiai. Kontrolės komisijos pirm. Z. Alg. Didžiulis pasidžiaugė, kad jo-ų netikslumų nerasta ir valdyba savo pareigas atliko tvarkingai.

Kilus klausinėjant apie Gudijos lietuvių, Čepaitis paaiškino, kad iki šiol jie nebuvo šelpiami, nes nebuvo gautas nei vienas prašymas.

Į valdybą, dėl nesveikatos atsiskaitus Memėnienėi, papildomai išrinktos Bačinskienė ir Pareigienė. Į revizijos komisiją išrinkti: Didžiulis, Balutis ir Dekeris.

Pirm. dr. Budininkas pranešė, kad kas norėtų dalyvauti 1984 m. balandžio mėn. apskrities susirinkime, turi pranešti bet kuriam valdybos nariui, o kitų metų skyriaus narių susirinkimas įvyks 1985 m. sausio 20 d.

S. Paulauskas

AUKOS "SANDAROS" SPAUDOS FONDUI

- \$ 40. Ignas Budrys, Wasaga Beach, Ont. CA
- \$ 30. Alg. Gustaitis, L.A. California
- \$ 25. Tautos Fondo atstovybė, Chicago
- \$ 15. Marcelė Jasinskas, Chgo. IL
- \$ 10. Z. Juškevičienė, Cicero, IL
- \$ 10. Petronėlė Brazaitis, Chgo. IL
- \$ 10. M. Tamulėnas, Racine, Wisc.
- \$ 5. A. Parmalis, St. Petersburg, FL
- \$ 5. M. Ragauskas, Cicero, IL
- \$ 5. P. Petrušaitis, Racine, Wisc.
- \$ 5. J. Anyšas, Chgo. IL
- \$ 5. Mrs. F. H. O Neil, Ft. Lauderdale FL
- \$ 5. Zigmąs Mikužis, Chgo. IL
- \$ 5. Sofija Jesunas, Joliet, IL
- \$ 5. Andrius Šembrotas, Chgo, IL
- \$ 5. Balys Girėys, Chgo. IL
- \$ 5. Stasys Skorupskas, W. Bloomfield MI
- \$ 3 Jonas Abraitis, Chgo. IL

Visiems už prenumeratų pratęsimą ir aukas Sandaros Spaudos Fondui dėkojame!

VISUOMENĖ NETEKO ĮZYMIŲ VEIKĖJŲ

Chicago ir visos Amerikos lietuvių visuomenė pastaruoju laiku neteko pedagogo, socialdemokratų veikėjo JONO VALAIČIO.

Taip pat neseniai mirė AL. KUMSKIS, kaip sportininkas žinomas ne tik Amerikos lietuviuose, bet buvo žinomas ir Nepriklausomoje Lietuvoje, Amerikoje pasireiškęs kai demokratų veikėjas. Plačiau bus sekančiame numeryje.

"SANDARA" YRA GERIAUSIA VISOMIS PROGOMIS DOVANA

Bedford INN

COCKTAILS DRAFT BEER
5758 W. 65th St. (65th & MENARD)

RESTAURANT & LOUNGE

Food Service Hours Mon. to Thurs. 11-8 Fri & Sat to 10 p.m. Open Sat. at 4 p.m.
• Fresh Oysters & Clams • Sandwiches, Steak, Lobster • Fresh Seafood Specialties • Happy Hour 4 to 6 Mon. to Fri.
ORDERS TO GO AVAILABLE 582-3510

Sav. Denny Šimenas,
Sandaros 77 kp. narys.

BRIDGEPORT DELICATESSEN

3263 So. Halsted St., Chicagoje
Savininkas - Antanas Grigėnas

ŠVIEŽI, GERI PRODUKTAI IR NEBRANGŪS
Viskas pagal jūsų lietuvišką skonį.

NAUJA LIETUVIŠKA RADIJO PROGRAMA

"LIETUVOS AIDAI"

Veda Kazė BRAZDŽIONYTĖ

KASDIEN nuo pirmadienio iki penktadienio
8:30 val. vakare

Visos laidos iš WCEV 1450 Ke BANGA

ST. PETERSBURGE: 12 val. 30 min.
WTIS 1110 AM BANGA.

Adresas: 2646 West 71-st St.

Chicago, Ill. 60629. Tel. 778-5374.

ENGLISH section

EDITOR

Antanas Adomenas
7151 South California
Chicago, Illinois 60629

Dear Fellow Lithuanians,

Freedom is the highest esteemed gift bestowed upon mankind by the Almighty Creator. So, to obtain it, as well as honor, one must often sacrifice his personal life and goals. This is the sacred oath imbedded in every patriotic Lithuanian heart yearning for freedom regardless the cost.

Therefore in commemoration of Lithuania's Independence day, we should willingly endeavor to do our duty, whether it be financial personal involvement, or strictly by love and devotion to the country of our forefathers whose freedom and ideals we are forever seeking.

The Lithuanian Council of Chicago formally invites all Lithuanian organizations and individuals to participate in the commemoration of our Independence Day on February 12, 1984 at 2:00 P.M. in the Maria High School Auditorium.

Please submit all donations, whether from organizations or individuals to the Lithuanian Council of Chicago c/o Valerie Stanaitis, 4508 W. 101st, Oak Lawn, IL 60453.

Casimir G. Oksas

Casimir G. Oksas, President

LEARN LITHUANIAN LEARN LITHUANIAN

Lithuanian Language, Song and Dance Cassette

Side 1 - "An Evening with Birute" - Conversational Lithuanian recorded with the Vaiva Ensemble

Side 1 - Lithuanian Songs sung by the Knights of Lithuania Choir; Lithuanian Dances played by the Aidas Band

Music and Language Director, Faustas Strolia

A 60-page booklet included with the cassette contains the text for "An Evening with Birute," sheet music for the songs and dances, maps of Lithuania, Lithuanian recipes, Lithuanian fact sheets, a chronological table, brief synopsis of Lithuanian historical and cultural roots, life today, and Lithuanian-American accomplishments. An ideal gift.

Please send me Lithuanian Language, Song and Dance Cassette Album(s) at \$18.95 each.

Make checks payable to the Lithuanian Museum 4012 Archer Avenue, Chicago, IL 60632

LANGUAGE LORE: BASIC CONVERSATIONAL PHRASES

Algirdas Budreckis

Of course any spoken language is learned by means of phrases and standard responses and inquiries. It's impossible to provide the reader with all of the standard phrases and terms that one could encounter in a myriad of situations. At this time let us be content with the most basic conversations, so that the conversationalist is not totally ignorant of spoken Lithuanian. Basic in all human tongues are the two ultimate answers: YES and NO! In Lithuanian, they are respectively: TAIP and NE.

In conversational Lithuanian there are two forms of address as regards the second person, i.e., you. The familiar you is Tu (old English Thou) and the polite form is JUS (old English YE). Remember Lithuanian is an ancient tongue with all of the hoary tabus, do's and don't's of antiquity. For our purposes we will ignore the familiar Thou form of address and stick to the genteel JUS form. In lieu of the over-familiar Thou, you can substitute TAMSTA, a term that originally meant Your Honor, but in the course of time became a polite familiar form. It takes the second person singular form (the "thou thee" form) in grammar. The term Tamsta is of Polish origin "Twoje Milosc", which was originally used by polonized Lithuanian gentry in familiar speech (the Polish equivalent today is Wasze, but that is beyond Lithuanian LANGUAGE LORE). The term evolved through the centuries as Polish Twoje Milosc = Tavo Mylista, Tamylista, Tamista and finally Tamsta. Do not reject this term, because its' origin goes back to the days of Vytautas and Jogaila.

But we digress from offering greetings and polite expressions - pasveikinimai ir mandagus issirciskimai!

English	Lithuanian
Good morning	Labą rytą, Labas rytas
Hello	Labas!, Sveikas!
Good day	Labą dieną!
Good evening	Labą vakarą, Labas vakaras!
Good night	Labanaktis
Good-bye, Farewell	Sudie!(u)
Till we meet again	Iki pasimatymo!
How do you do?	Labas! Kaip Jums sekasi?
How are you?	Kaip Tau cinas? (personal); Kaip Jums? (formal); Kaip tamsta gyvuoj?
How are you?	Kaip tamsta gyvuoj?
Quite well, thank you.	Labai gerai, aciū.
I'm very well.	Man gerai! Labai gerai gyvuoj!
Pretty well	Gana gerai
How is your father?	Kaip jaučiasi Jūsų tėvas?
How is your mother?	Kaip Jūsų motinos sveikata?
He is not well.	Jis nėra sveikas.
She is not well.	Ji nėra sveika.
I am not well.	Aš nesu sveikas.
Pleased to meet you.	Malonu su Jumis susitikti (susipažinti).
Thank you very much!	Ačiū labai! Labai dėkui tamstai!

English

I'm much obliged to you.
You are very kind.
I am sorry.
I am very sorry.
I must go.
What a pity!
You are in a hurry.
I cannot stay.
I must go.
It is time to go.
I'm glad to see you.
Many thanks.
With pleasure, don't mention it!
You would oblige me, if...

I must apologize.
It is nothing.
It doesn't matter.
There is no harm done.
Don't apologize!
Apologize!
Excuse me, pardon me.
Please!
May I ask?
Allow me.
Welcome.
Thanks
No, madam.
Yes, miss.
Bring me.
Give me.
Tell me.

Lithuanian

Esu tamstai labai dėkingas!
Jūs labai malonus.
Man gaila.
Man labai gaila.
Turiu išeiti.
Kaip gaila!
Tamsta labai skubi.
Jūs labai skubate.
Aš negaliu pasilikti.
Aš turiu išeiti.
Laikas eiti.
Man džiūgu Jūsų pamatyti.
Labai dėkui! Ačiū labai!
Mielai, nėra už ką!

Jums būčiau labai dėkingas, jei...

Turiu atsiprašyti
Tai niekis.
Nesvarbu.
Tas niekam nekenkia.
Neatsiprašykite!
Atsiprašykite!
Atsiprašau! Atleiskite!
Prašau!
Ar galiu prašyti (paklausti)?
Leiskite man...
Sveikas.
Ačiū!
Ne, ponias.
Taip, panele.
Atneškite man.
Duokite man.
Pasakykite man.

The year of St. Casimir

This is the Year of St. Casimir. It is 500 years since his death. There will be many special events planned in his honor during 1984.

Dr. Linas Sidrys is on the committee planning for the year. On Saturday, Feb. 25, a special Mass is planned for Holy Name Cathedral at 1 p.m. The celebrant will be Joseph Cardinal Bernardin.

Dr. Sidrys will also be in attendance in Rome on March 4 for a 10 a.m. Mass to be celebrated by Pope John II. He will also be present for a Mass in Notre Dame Cathedral, Paris, to be celebrated by Cardinal Jean-Marie Lustiger.

Facts about St. Casimir

He is the Patron Saint of Lithuania. He was a Prince of Lithuania and Poland. He is revered as a symbol of youthful purity. He is renowned for his love of the Blessed Mother. He lived his vocation as a layman, prince, viceroy, and judge. He died of tuberculosis at the age of 26 on March 4, 1484.

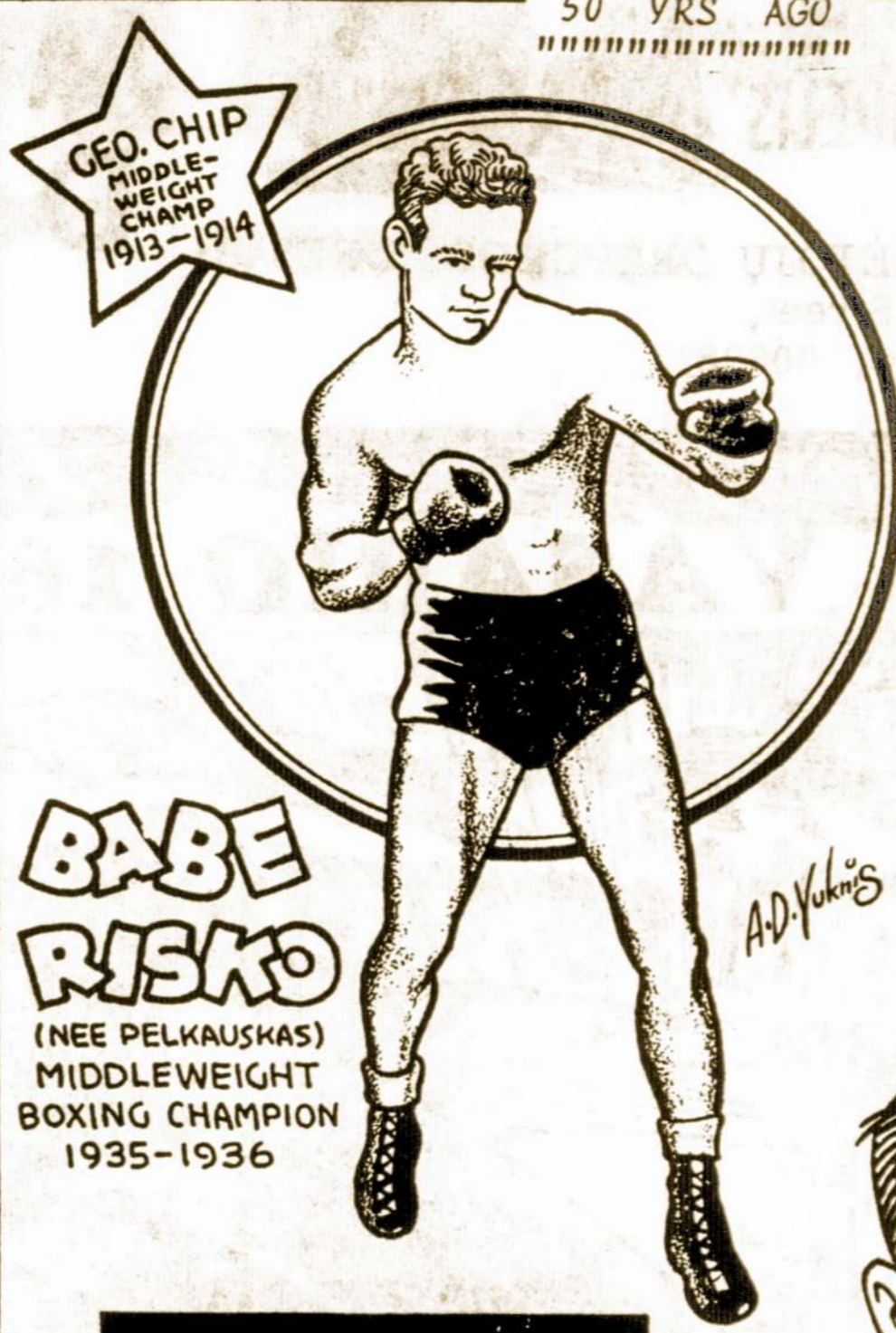
ŠEIMININKĖMS

COOKING LITHUANIAN STYLE

POT ROAST WITH PRUNES KEPTA MĖSA SU SLYVOM
4 lb chuck or rump roast
3 tbsp. fat
2 onions, sliced
1/2 lb. uncooked prunes, soaked
4 cloves
salt and pepper
1 cup water, 1 cup cider (diluted cider vinegar may be used instead of cider)
Brown meat on all sides in hot fat. Add onions and when browned, add remaining ingredients. Reduce heat, cover and simmer slowly until tender, 3 or 4 hours. Add more water from time to time if necessary. Serve with potato pancakes or buttered noodles.

THE LITHUANIANS

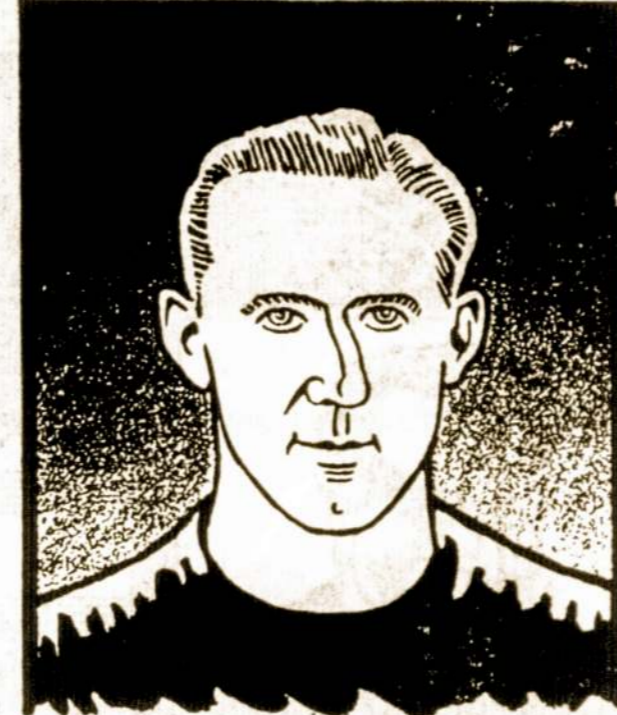
50 YRS AGO

BABE RISKO
(NEE PELKAUSKAS)
MIDDLEWEIGHT BOXING CHAMPION 1935-1936

JOE PLATAN
RUGGED BLOND ATHLETE (NEE PLATAKIS)
NATIONAL HANDBALL CHAMPION FOR SEVEN CONSECUTIVE YEARS (1935-41)
ALSO, FIVE TIMES ILLINOIS A.A.U. CHAMP

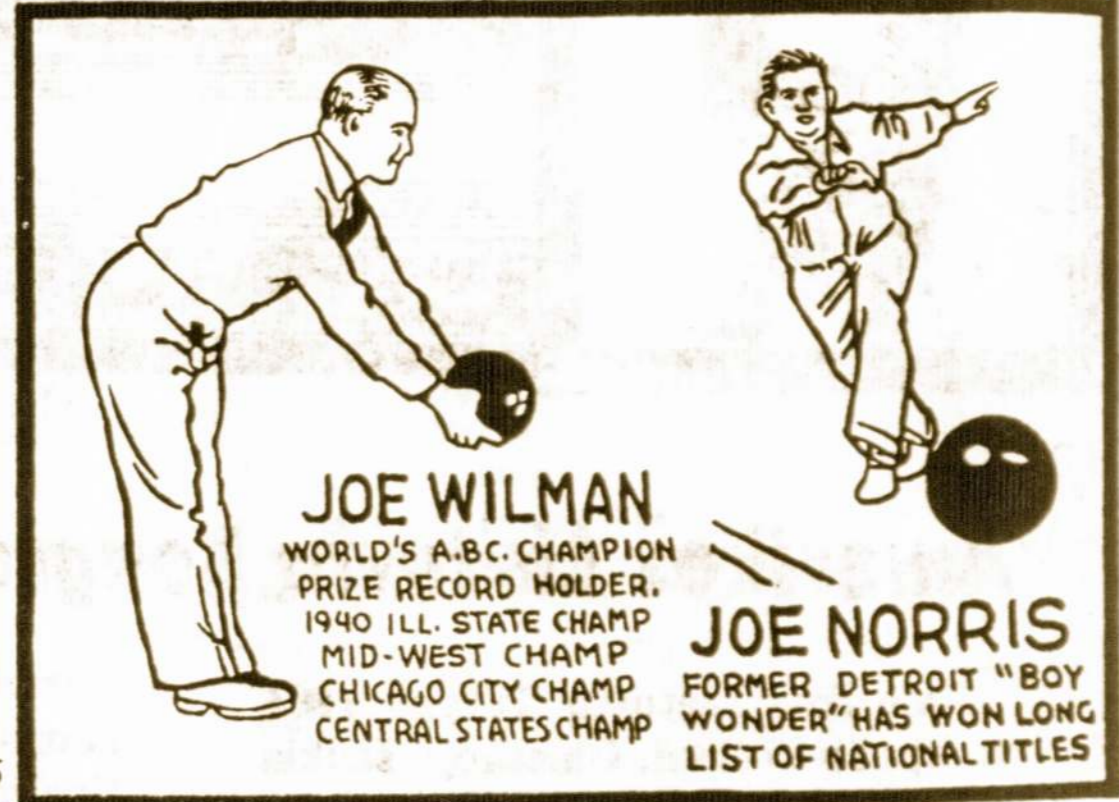
ED KRAUSE
ONE OF NOTRE DAME'S FAVORITE SONS
ALL-AMERICAN BASKETBALL AND FOOTBALL STAR IN 1931-32-33. SET N.D. CAGE SCORING RECORDS. REC'D HIGHEST TOTAL VOTES IN 1ST ALL-STAR FOOTBALL GAME POLL
NOW ASS'T FOOTBALL AND HEAD CAGE COACH HOLY CROSS

BILL BURKE
PRO GOLFER
WINNER OF 1931 WESTERN OPEN. TEAMED WITH CRAIG WOOD TO WIN FOUR BALL TOURNEY 1940

KARL POJELLO
AMERICAN WRESTLING STAR OF YESTERYEAR. EX-CHAMPION OF EUROPE NOW MANAGING MAURICE "THE ANGEL" TILLET

JOE WILMAN
WORLD'S A.B.C. CHAMPION PRIZE RECORD HOLDER. 1940 ILL. STATE CHAMP MID-WEST CHAMP CHICAGO CITY CHAMP CENTRAL STATES CHAMP

JOE NORRIS
FORMER DETROIT "BOY WONDER" HAS WON LONG LIST OF NATIONAL TITLES

From "The Lithuanians" by Anthony D. Yuknis
Published in 1941

Alderman Brady

CHICAGO

The Greater Southwest Development Corporation (DevCorp) on Tuesday, January 10, presented a "Man-of-the-Year" award to Ald. Frank Brady (15th), right. The organization cited Brady for his leadership in facilitating through the City Council legislation for the Jewel-Osco project at 61st and Western. Presenting the award were (from left) Eugene Liner, DevCorp president and director of public relations at Holy Cross Hospital; James Capraro, Executive Director of DevCorp; Gene Tenuta, 15th Ward superintendent; State Sen. Frank Savickas (D-15), and Robert Kempton, Chairman of the project for the Development Corporation and Vice-President at Marquette Nat'l Bk.

KAS SKAITO RAŠO - SANDARA IŠSIRAŠO

ATKARPA
Sandaros prenumeratoros pratesimui

Siųsti žiuo adresu: SANDARA, 840 West 33 rd Street, Chicago, Ill, 60608

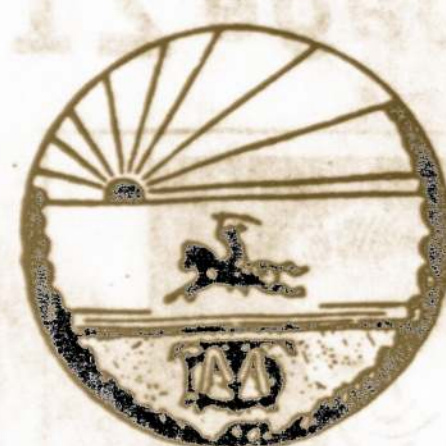
Siunčiu SANDAROS METINĘ PRENUMERATA..... 10 dol.

Siunčiu auką SANDAROS SPAUDOS FONDUI..... dol.

Iš viso..... dol.

MANO PAVARDĖ.....

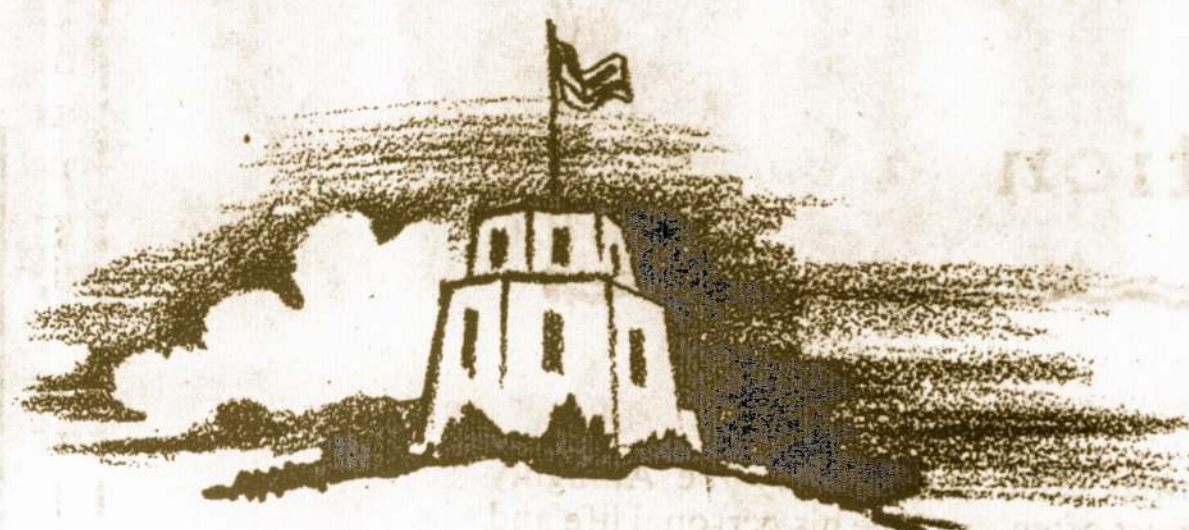
ADRESAS:.....

TEVYNĖS MYLĖTOJŲ
DRAUGIJOS KAMPĖLIS

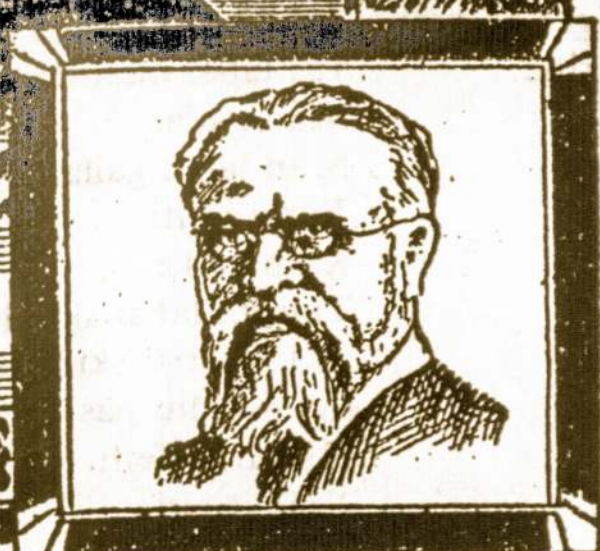

T
M
D

TEVYNĖS MYLĖTOJŲ DRAUGIJOS ADRESAS:
840 West 63rd Street,
Chicago, Illinois, 60608.

Isteigta 1896

Amerikos Lietuvių Kongresas 1984 m.

Amerikos Lietuvių Taryba 1984 m. spalio 27-28 d. Chicagoje šaukia dešimtajį Amerikos Lietuvių Kongresą. Jame dalyvauti bus sukviešti lietuviškųjų patriotinių organizacijų atstovai. Amerikos Lietuvių Tarybos posėdyje sausio 6 d. iš-

rinkta pagrindinė kongresui rengti komisija: Daina Dumbrienė, inž. Grožvydas Lazauskas ir dr. Vladas Šimaitis. Komisija veiks praplėsus sudarydama antrines komisijas įvairiems su kongresu susijusiems reikalams.

AMERIKOS LIETUVIŲ TARYBOS VYKDOMASIS KOMITETAS 1948 metais. Iš kairės į deš. stovi - vicepir. Antanas Oliš, išdėninkas Mykolas Vaidyla, sekretorius dr. Pijus Grigaitis; sėdi - pirmininkas Leonardas Šimutis.

Adresas: Joe Gramontas
5421 So. Mozart St.
Chicago, Ill. 60632

Kurie įdomaujatės, prašome parašyti atvirlaiškį, gausite dovanų įvairių knygų - knygelėlių.

KASA Lietuvių Federalinė Kredito Unija

AKTYVAI 20 milijonų dol.

MARQUETTE PARKE: 2422 W. Marquette Rd. Chicago, IL. 60629 Telef. 737 - 2110		M o k a : 9% už taupomąją sąskaitą, už 90 dienų, 6 mėn., 1 metų, 3 metų indėlius. 10% - 500.00 iki 19,500.00 10.5% - 20,000.00 iki 100,000.00 dol. 11% - virš 100,000.00 dol. 11% - IRA SKOLINA: tik savo nariams žemesniais nušimčiais negu bankai ar kt. finansinės institucijos.
CICERO: 1445 So. 50th Ave. Cicero, IL. 60650 Telef. 656 - 2201		
Kasos valandos:	Pirm. 2:00 - 6:00 Ketv. 3:00 - 6:00 Šešt. 10:00 - 12:00	Antr. 3:00 - 6:00 Ketv. 3:00 - 6:00 Šešt. 10:00 - 12:00

Kiekviena sąskaita apdrausta Federalinės valdžios iki \$100,000.00

MOTERYS IR VYRAI

Mokslininkai dėjo pastangų ieškodami tikrųjų skirtumų ir jų priežasčių tarp moterų ir vyrų. Vėliausi tyrinėjimai rodo, kad skirtumai yra ne fiziški, bet psichiški, tai yra, viskas pareina nuo smegenų! Pagrindinis klausimas yra tame, ar moterų ir vyrų sugebėjimų išsivystymo skirtumai pareina nuo aplinkos, auklėjimo, nuo apmokymo, ar nuo prigimties?

Nustatyta, kad daugumas vyrų geriau išsivaizduoja abstraktias idėjas, moteris geriau sukaityti žemėlapius, geriau

suvokia trijų dimensijų dalykus ir moteris juos pavaizduoti dviejų dimensijų piešiniuose. Vyrų, atrodo, yra mažiau įtaigjami aplinkos ir pajėgia geriau koncentruotis, nei moterys. Dauguma moterų, gi, yra jautresnės aplinkai, jos yra labiau išblaškamos pašalinėjų įtakų ir pastebi šalutinius, bet reikalo esmei nesvarbius, dalykus. Moterys yra labiau linkusios kalbai, gramatikai, žodynui ir pajėgia geriau koordinuoti savo judesius, negu vyrai. Moterys yra taip pat labai jautrios garsams ir kvapams.

Ilgamečiai tyrinėjimai parodė, kad esminiai skirtumai tarp vyrų ir moterų pareina nuo hormonų ir juos gaminančių liaukų veikimo. Vienok iki šiol nebuvo įtariama, kad liaukos yra tiesioginėje smegenų kontrolėje. Tai paskatino tyrinėjimus ieškant skirtumų vyrų ir moterų smegenyse. Tyrinėjant vyrų ir moterų smegenis nustatyta, kad dešinerkių vyrų dešinės pusės smegenys tvarko vaizdinius reikalus, o kairėje pusėje yra tvarkomi kalbiniai sugebėjimai. Moterų smegenys buvo rastos mažiau specializuotos negu vyrų. Šie tyrinėjimai taip pat parodė, kad pačios smegenys gamina kai kuriuos hormonus, kurių veikimą lytiniam skirtumam.

Be to, tyrinėjimai dar yra toli gražu neužbaigti ir daug mokslininkų dėl šių išvadų ginčijasi. -G

Laidotuvių Direktorai MAŽEIKI-EVANS

Laidojame iš
2424 W. 69th Street

737-8600

PETKUS

TEVAS IR SŪNUS
Laidotuvių Direktorai

MARQUETTE FUNERAL HOME

2533 West 71st Street
Telef.: GRovehill 6-2345-6

1410 South 50th Avenue, Cicero
Telef.: TOWNhall 3-2108-9

TRYS MODERNIŠKOS KOPLYČIOS

Aikštė Automobiliams Statyti

BALTIC BAKERY

Chicago, Illinois
4627 SOUTH HERMITAGE AVE Tel. LA 3-1510

Chicago, Ill'no.
2616 WEST 69th STREET Tel. 737-6784
Savininkas JUOZAS ANKUS

PASSBOOK SAVINGS...
the best way to save regularly!

5 1/2%
Interest

Account

Paid and Compounded Quarterly

see us for
HOME financing.
AT OUR LOW RATES
WITH REPAYMENT TO FIT YOUR INCOME

INSURED

Mutual Federal Savings and Loan

2212 WEST CERMAK ROAD Hours: Mon. - Fri. 9-4
CHICAGO, ILL. 60608 Thur. 9-8, Sat. 9-1

PETER KAZANAUSKAS, Pres. Tel. 847-7747
SERVING CHICAGO AND SUBURBS SINCE 1905